

Pingstdagen och Annandag pingst: Mångfaldens helg

Det kan låta som en självklarhet att de som lyssnade till pingstdagens budskap var judar. Det står ju i texten: "I Jerusalem bodde fromma judar från alla länder under himlen". Men det är kanske ändå en mening som vi lätt hoppar över. Vi fokuserar på alla de där geografiska beteckningarna som textläsarna snubblar över, och läser det som ett förebud till evangeliets spridande över världen.

Gentemot detta är det viktigt att se att judendomen redan var spridd i "alla länder under himlen", och bestod av "både judar och proselyter". Det är alltså inte så att judendomen var en självtillräcklig religion på ett begränsat geografiskt område, vars innersta budskap gjordes universellt och spreds med kristendomen. Det fanns redan ett intresse för judendomen i stora delar av Romarriket – det fanns en rörelse som kristendomen kunde bygga på.

I Annandagens episteltext görs vi medvetna om hur otippat och häpnadsväckande det var att budskapet skulle förkunnas också utanför de judiska kretsarna. Även detta bör vi påminna oss om: den tidiga "kyrkans" självförståelse var som en inomjudisk rörelse, att uppta icke-judar var ett djärvare steg än vi förstår.

Som Thomas Kazen påpekar i sin kommentar till Söndagen före pingst vittnar inte minst Johannesevangeliets texter om de hårdnande motsättningarna mellan Jesustroende och övriga judar. Men vi bör inte heller glömma att kyrkan under de första århundradena rymde både judekristna och hednakristna. Ett intressant belägg för detta är S:t Sabinakyrkan i Rom, där vi finner en mosaik från 400-talet som visar två kvinnofigurer: Ecclesia Circumcisione och Ecclesia ex Gentibus, den omskurna kyrkan och hednakyrkan. Till skillnad från senare symbolik där två kvinnofigurer föreställer den fallna Synagogan och den triumferande Kyrkan framställs dessa båda kvinnor som likvärdiga. Ett vittnesbörd om att den tidiga kyrkan kunde rymma mångfald.

Pingstdagens gammaltestamentliga text handlar om Babels torn. Det är en text som innehåller fröet till ett teologiskt svar på mångkulturalismen, och en utmaning till synen på Europa som en kristen monolitisk enhet, skriver den engelske teologen Ray Gaston i sin bok *Faith, Hope and Love. Interfaith engagement as practical theology*. Även om texten framställer det som om Gud vill straffa tornbyggarna för deras övermod finns det anledning att närma sig den med en misstänksamhetens hermenutik, menar han. Vem satte igång bygget? Vilka var det som faktiskt byggde, och vilka var deras villkor? Vem hade infört ett enda språk? Frågor som också klingar i Olov Hartmans psalm *Se här bygges Babels torn* (SvPs 589). Kampen för det egna språket, mot tvånget att tala kolonistatörens språk, är ju något som samerna i Sverige har fått föra, för att ta ett näraliggande exempel.

Mot denna påtvingade enhetlighet befriar alltså Gud till rätten att vara olika. Ray Gaston ställer en text ur Koranen, som många muslimer tolkar som ett bejakande av mångfald, vid sidan av berättelsen om Babels torn: "Om Gud hade velat hade Han helt visst gjort er till ett enda samfund, men det var Hans vilja att sätta er på prov genom det han har skänkt er. Tävla därför med varandra om att göra gott! Till Gud skall ni alla vända åter och Han skall upplysa er om allt det som ni var oense om." (Sura 5:48)

Pingsthelgen påminner oss om att den som vill söka kyrkans identitet "ad fontes" inte kommer att finna något enhetligt, fixt och färdigt, utan en rörelse i mångfald, som Anden vill leda till ständigt nya insikter.

Helene Egnell